

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**UTILIZAREA INTELIGENȚEI
ARTIFICIALE ÎN CREAREA ȘI
DISEMINAREA DE IMAGINI –
ASPECTE PRIVIND MĂSURILE DE
REGLEMENTARE**

material documentar

noiembrie 2025

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa:

<http://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=dsdl-home1>

Documentare și sinteză: Sebastian Simion

Consilier parlamentar - Direcția studii și documentare legislativă

Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București

Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070

E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

INTRODUCERE.....	4
IMAGINILE GENERATE DE IA ȘI IMPACTUL ACESTORA	5
ETICĂ ȘI TRANSPARENȚĂ ÎN CREAREA IMAGINILOR CU IA.....	11
IMPACTUL DE MEDIU AL IMAGINILOR GENERATE DE IA	12
CEREREA DE ENERGIE A CENTRELOR DE DATE	13
DEMERSURI REGLEMENTATIVE ÎN UE ȘI ÎN UNELE ȚĂRI.....	14
WEBOGRAFIE	19

Introducere

Extinderea rapidă a instrumentelor de generare a imaginii create de inteligența artificială (IA) perturbă profund domeniul informației, fotografiei și artei vizuale. Algoritmii avansați sunt capabili să creeze imagini ultra-realiste din descrieri simple de text, uneori făcând imposibilă diferențierea unei fotografii reale de o imagine artificială. Deși inteligența artificială poate reprezenta un important pas înainte în evoluția sectorului artei, utilizarea sa în crearea de imagini ridică întrebări esențiale. Pe de o parte, lipsa unei marcări clare între fotografiile autentice și imaginile generate de IA poate induce publicul în eroare, în special pe rețelele sociale sau în domeniul jurnalismului, al publicității sau al unor concursuri artistice. Una dintre amenințările majore legate de imaginile generate de IA este capacitatea lor de a răspândi dezinformare. Deepfake-urile, de exemplu, pot fi utilizate pentru a disemina conținuturi falsificate sau manipulate, adesea în scopuri politice sau economice. Aceste conținuturi înșelătoare, accentuate de caracterul viral al rețelelor sociale, pot perturba procesele electorale, pot provoca crize sociale sau pot afecta reputația oamenilor. În plus, aceste imagini generate de IA pot fi, de asemenea, utilizate pentru a propaga teorii ale conspirației sau alte intenții răuvoitoare. Deși editarea și manipularea fotografiilor a existat încă de la originea fotografiei, există o diferență importantă între editarea clasică și generarea de imagini create în întregime de IA la cererea persoanelor fizice. Producerea acestor imagini artificiale are consecințe importante, atât din punct de vedere economic, cât și etic. Odată cu îmbunătățirea constantă a IA generative, care produce imagini din ce în ce mai *foto-realiste* cu fiecare actualizare (actualmente operează cea de a șaptea versiune a software-ului [Midjourney](#)), devine din ce în ce mai dificil să se distingă o imagine creată de o IA de o fotografie realizată de un dispozitiv digital. Deși software-ul de detectare a imaginilor generat de IA este în curs de dezvoltare, acesta nu este infailibil, ceea ce face adesea dificilă distincția dintre adevărat și fals. II. Utilizarea inteligenței artificiale generative vizuale (cum ar fi Midjourney, DALL·E etc.) permite tuturor, prin descrierea așteptărilor lor utilizând un text numit „cerere” (prompt), să obțină rapid o serie de imagini a căror calitate continuă să se îmbunătățească în timp. Generând imagini prin intermediul AI, software-ul Midjourney s-a impus ca fiind o referință esențială pe acest palier - multe articole online evidențiază capacitățile impresionante ale acestui generator de imagini. Dezvoltat de OpenAI și în prezent în cea de-a treia versiune, DALL·E este accesibil direct prin ChatGPT. Această integrare permite tuturor să creeze cu ușurință imagini prin conversația cu asistentul virtual. Aceste sisteme de IA se bazează pe algoritmi antrenați pentru a asocia cuvinte cu reprezentări vizuale prin procese de validare în buclă. Atunci când i se prezintă o imagine, IA încearcă să răspundă cu un cuvânt sau o frază și apoi evaluează dacă răspunsul respectiv este consecvent sau trebuie corectat. Învățarea IA progresează datorită nenumăratelor recurențe – de miliarde de ori – ale unor miliarde de imagini. Astfel, atunci când utilizatorul furnizează un cuvânt în interogarea sa (prompt), AI oferă răspunsul cel mai probabil din punct de vedere

statistic, pe baza experiențelor sale anterioare de asociere între cuvinte și imagini. Sistemul generativ de inteligență artificială este alimentat de toate imaginile disponibile online, inclusiv fotografii, indiferent dacă sunt sau nu protejate prin drepturi de autor.

Imaginile generate de IA și impactul acestora

Proliferarea imaginilor false sau generate de IA pe platformele de comunicare socială ridică provocări (și din ce în ce mai mari) în ceea ce privește verificarea informațiilor, iar sofisticarea tot mai mare a modelelor de IA generativă face adeseori dificilă identificarea acestora cu ochiul liber sau prin instrumente automatizate. Progresele tehnologice au permis crearea de site-uri web și aplicații care pot analiza o imagine pentru a determina dacă aceasta a fost generată de o IA sau dacă este de origine umană. Aceste instrumente, adesea însoțite de un coeficient de încredere, reprezintă o primă linie de apărare împotriva dezinformării vizuale. Cu toate acestea, fiabilitatea lor rămâne limitată, deoarece unele modele generative de ultimă generație produc imagini atât de realiste încât chiar și aceste instrumente au dificultăți în a face diferența. Recunoașterea unei imagini generate de IA nu se bazează numai pe utilizarea instrumentelor tehnice, ci și pe dobândirea de competențe de observare. În acest sens, specialiștii dau mai multe sfaturi care pot ajuta la identificarea imaginilor potențial falsificate, de exemplu:

- a se verifica mâinile și degetele: modelele AI au unele dificultăți în a genera mâini realiste. Prezența degetelor suplimentare, deformate sau cu unghiuri ciudate poate fi un indiciu;
- a se cauta obiecte deformate sau nefuncționale: fundalurile, cum ar fi un ceas sau un computer, pot prezenta inconsecvențe sau detalii slab formate, cum ar fi mobilierul incomplet;
- elemente precum cerceii nealiniați sau neidentici sau ramele de ochelari asimetrice pot dezvălui o imagine falsă;
- a se compara elementele la scară: proporțiile inconsecvente pot semnala o imagine prelucrată/generată AI

Imaginile produse de inteligența artificială (IA) au adesea caracteristici comune: culori luminoase și saturate, iluminare cu efecte "dramatice", fețe netede- fără imperfecțiuni, peisaje spectaculoase etc. În ciuda utilizării unor instrumente performante, aceste lucrări par să aibă un „pattern” care le conferă o anumită similitudine.

Pe de altă parte, Meta nu face distincția corectă între imaginile de pe Instagram și cele de pe Facebook: fotografiile reale sunt adesea prezentate ca fiind generate de IA și viceversa. Recent, [fotograful Peter Yan](#) a experimentat această situație. Fotografia sa cu Muntele Fuji a fost marcată cu mențiunea „creat cu IA”, deși nu a fost cazul. *„Nu am utilizat IA generativă, ci doar Photoshop pentru a retușa câteva spoturi. Această etichetă a fost acordată automat de Instagram când am publicat fotografia. Nu am ales*

această opțiune", a explicat fotograful pe Threads, o altă rețea socială deținută de Meta. După cum a raportat site-ul specializat [Petapixel.com](https://petapixel.com), această eroare de etichetare a apărut deoarece artistul a folosit un instrument AI generativ pentru a elimina un coș de gunoi din imagine. *„Îndepărtarea obiectelor sau a petelor nedorite face parte din viața de zi cu zi a fotografilor. Prin urmare, pare nedrept ca întreaga imagine să fie considerată generată de IA ”*, a fost observația de pe respectivul site. În plus, unele imagini generate de IA au devenit deja virale pe platformele de comunicare socială. Pe Facebook, multe conturi postează imagini în mișcare create de AI cu unicul scop de a promova angajament. Scopul nu este neapărat de a răspândi informații false, ci mai degrabă de a atrage atenția în scopuri comerciale sau chiar de a pregăti escrocherii odată ce utilizatorii naivi au fost identificați. Exemple de astfel de imagini includ:

- galerii foto surprinzătoare: de exemplu, o „fotografie” a Papei Francisc purtând o jachetă albă sau o reprezentare a protestului lui Emmanuel Macron;
- manipularea mass-media: un caz care implica un bărbat care a dat foc unei femei la metroul din New York a ajuns pe prima pagină a ziarelor din SUA la sfârșitul lunii decembrie 2024, în timp ce o așa-numită fotografie a victimei a circulat pe scară largă. A fost de fapt o imagine generată de IA, drama fiind exploatată pentru manipulare pentru a fi redirecționată către site-uri de criptomonede;
- „capcane boomer” sau „capcane senior”: aceasta se referă la practicile online, în special pe Facebook, care vizează manipularea utilizatorilor de internet mai în vârstă. Aceste pagini utilizează imagini generate de IA, adesea emoționale sau nostalgice, pentru a capta atenția și a declanșa interacțiuni. Deși de slabă calitate, un astfel de conținut atrage un public larg, generând venituri din publicitate pentru creatorii săi, adesea din partea unor grupuri organizate în străinătate;
- afirmații false/ fraude: într-un moment în care veridicitatea fotografiilor este pusă sub semnul întrebării de IA, această problemă privește atât companiile de asigurări, cât și toți cetățenii. Într-adevăr, utilizarea IA facilitează crearea de imagini false: în doar câteva clicuri, deținătorii de polițe de asigurare pot produce reprezentări fictive ale daunelor aduse vehiculelor sau leziunilor inexistente. Un exemplu a fost dezvăluit de Liverpool Victoria (LV), o filială din Marea Britanie a grupului de asigurări Allianz. Proprietarul unei furgonete a folosit o imagine generată de IA pentru a simula deteriorarea barei de protecție, însoțită de o factură de reparații estimată la 1.000 de lire sterline. Dar fraudă nu se oprește aici: unele utilizează IA pentru a crea identități fictive și pentru a depune mai multe plângeri sub denumiri diferite. Utilizarea manipulării excesive le permite, de asemenea, să își facă afirmațiile mai credibile, generând videoclipuri false care simulează accidente sau incidente. Conform datelor disponibile, fraudă în domeniul asigurărilor auto crește în mod semnificativ: **în Franța, cuantumul total al cererilor frauduloase s-a ridicat la 236,8**

milioane EUR în 2023, comparativ cu 188 de milioane EUR în 2022, potrivit [organismului antifraudă Alfa](#). Maxence Bizien, Managing Director al Alfa, sublinia: „*Asistăm la o industrializare a fraudei, care s-a profesionalizat în ultimii ani și este în prezent orchestrată de grupuri organizate.*”;

- benzi desenate artistice (probleme de proprietate intelectuală): de asemenea, AI face posibilă generarea de imagini în stilul unor lucrări celebre de către studiouri precum Ghibli sau benzi desenate belgiene, cum ar fi Tintin, Boule și Bill, sau Smurfs. Deși există mult entuziasm al publicului pentru această evoluție, ea este o sursă de reticență, în special în rândul editorilor și autorilor belgieni. IA generativă funcționează prin extragerea de date de pe internet, ceea ce ridică probleme de proprietate intelectuală, în special atunci când operele protejate sunt utilizate pentru a crea imagini noi. Editorii avertizează cu privire la utilizarea comercială a acestor imagini, care ar putea constitui contrafacere sau plagiat, deoarece stilul unui autor este dificil de protejat din punct de vedere juridic, doar desenul sau modelul original fiind apărate;
- Povești falsificate sau false / falsificarea istoriei: AI a creat un adevărat tsunami de povești false, în special în domeniul imaginilor, spune istoricul olandez Jo Hedwig Teeuwissen. Pe platformele de comunicare socială, sub pseudonimul „[Fake history hunter](#)”, ea urmărește afirmațiile false sau concepțiile greșite despre istorie. În unele cazuri, acestea sunt reproduceri IA ale fotografiilor de arhivă care există efectiv. Printre creațiile făcute cu software-ul Midjourney, o serie de imagini false modificate reproduce, de exemplu, imagini celebre ale uciderii lui Lee Harvey Oswald, presupusul asasin al lui John F. Kennedy, de Jack Ruby, la 24 noiembrie 1963 în Dallas (Statele Unite). Midjourney conține, de asemenea, imagini care ar trebui să ilustreze explozia bombei nucleare de la Hiroshima la 6 august 1945, invazia Pragă de către trupele Pactului de la Varșovia în august 1968 sau o reprezentare a Colosseumului în timpul Romei antice. Ascensiunea acestor arhive falsificate generate de IA este, de asemenea, un motiv de îngrijorare pentru [Marina Amaral](#), o artistă specializată în colorarea fotografiilor vechi. Ea s-a întrebat despre acest fenomen de punere în scenă a unor evenimente „prea vechi pentru a fi fost fotografiate” sau a unor momente istorice nedocumentate. *„Pericolul este că aceste imagini falsificate sunt luate ca fiind adevăruri, ceea ce ar putea schimba în cele din urmă înțelegerea (de către publicul comun) a istoriei și ar diminua încrederea publicului în imagine ca sursă de încredere pentru studierea trecutului”*, avertizează ea;
- TikTok și fețele „hyper-rigged”: sute de conturi au apărut pe TikTok și Instagram, cu siluete de femei ultra-sexualizate ale căror fețe au fost înlocuite cu cele ale persoanelor cu sindrom Down. Potrivit unui sondaj realizat de [404 Media](#), aceste conturi fură imagini corporale ale creatorilor reali și apoi folosesc AI pentru a introduce o față hiper-rigidă care evocă o dizabilitate. Aceste profiluri conduc adesea la un link către OnlyFans, o platformă care permite monetizarea conținutului intim;

- "nudităte" cu IA: Mai multe persoane - în special cu notorietate politică dar nu numai - din SUA, Italia, Marea Britanie etc. au fost, de asemenea, victime ale imaginilor pornografice generate de IA. Această tendință, considerată îngrijorătoare de către cercetători, ridică semne de întrebare cu privire la securitate și dezinformare *"Ceea ce se schimbă este amploarea și simplitatea cu care o persoană cu resurse financiare și timp limitat poate răspândi conținut distorsionat, care devine din ce în ce mai credibil și dificil de detectat"*, spunea Chine Labbé, redactor-șef al [NewsGuard](#), o organizație care evaluează fiabilitatea site-urilor și conținutului online.
- Înșelătoria de tip "fake Brad Pitt": pleacă de la cazul unui designer de interior francez (femeie) care și-a părăsit soțul după ce a descoperit că a avut de fapt o relație cu o versiune falsă a lui Brad Pitt, creată cu inteligența artificială. Convinsă că făcea schimb cu vedeta, a fost manipulată de un escroc care i-a luat 830.000 de euro, făcându-o să creadă în urgențe medicale și trimițându-i remarci sentimentale și promisiuni maritale. După mai multe apeluri și videoclipuri false, Anne a înțeles că a fost victima unei înșelătorii, ceea ce a dus la consecințe personale grave: pierderea prietenilor, dispute familiale și depresie severă. Acest tip de înșelătorie, în care femeile sunt prinse de *falsul Brad Pitt*, este obișnuit, cu mai multe cazuri și arestări în Spania în 2024, de exemplu. *„Dincolo de riscul dezinformării, există riscul poluării internetului: nu știi niciodată dacă ai de-a face cu un conținut care a fost verificat, editat de o ființă umană riguroasă sau dacă este generat de o IA fără ca cineva să-și facă griji cu privire la veridicitate"*, observă [Chine Labbé](#). Aceste exemple ilustrează versatilitatea IA în generarea de imagini, afectând diferite sectoare și ridicând probleme etice și juridice. **Având în vedere complexitatea tot mai mare a tehnologiilor IA generative, este imperativ să se instituie un cadru de reglementare pentru a controla mai bine diseminarea imaginilor falsificate.** În plus, educația pentru cetățenia digitală trebuie să includă conștientizarea riscurilor asociate imaginilor sintetice, pentru a menține încrederea în informațiile vizuale. A. Introducere IA s-a impus treptat în industria modei începând cu anii 2010, mai întâi pentru a analiza tendințele din datele de pe platformele de comunicare socială și apoi pentru a personaliza recomandările privind cumpărăturile online. Aceste tehnologii au îmbunătățit experiența clienților și au optimizat strategiile de afaceri. Printre cele mai interesante inovații se numără apariția manechinelor virtuale, create de generatoare de imagini precum Vmake, Midjourney sau DALL·E. Aceste avatare digitale permit mărcilor să prezinte îmbrăcăminte fără manechine umane, reducând costurile și accelerând comercializarea. Acestea oferă, de asemenea, o personalizare sporită prin adaptarea elementelor vizuale la diferite morfologii ale consumatorilor.
- Stereotipurile dăunătoare ale imaginilor IA- această evoluție ridică multe preocupări etice: avatarele reproduc adesea standarde nerealiste de frumusețe (corpuri subțiri, trăsături stereotipe, sexualizare), consolidând prejudecățile

culturale și excluzând diversitatea corporală, rasială sau de gen. Standardizarea organismelor digitale poate afecta stima de sine, în special în rândul tinerilor, și pune în pericol utilizarea modelelor tradiționale. Unele branduri încearcă să corecteze aceste derivări prin integrarea modelelor virtuale incluzive, dar utilizările IA în modă rămân ambivalente. Deși permite eficiența și personalizarea, pune sub semnul întrebării și valorile noastre sociale, reperele estetice și viitorul diversității în industrie. Apariția manechinelor virtuale în modă ridică provocări etice importante, în special în ceea ce privește transparența. Pentru a asigura utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale, industria trebuie să instituie reglementări mai stricte, inclusiv obligația de a informa în mod clar publicul atunci când conținutul a fost generat de IA. Acest lucru ar contribui la definirea practicilor și la menținerea încrederii consumatorilor. Deși astfel de tehnologii economisesc timp, ridică semne de întrebare cu privire la dispariția treptată a modelelor umane și cu privire la standardizarea organismelor și la impactul asupra profesiilor creative din domeniul modei (fotografi, make-up artiști, stilști). Concursul "Miss AI", organizat de [Fanvue](#) World AI Creator Awards, este primul de acest gen care recompensează modelele virtuale. Participanții sunt evaluați în funcție de aspectul lor fizic, de utilizarea IA și de influența lor asupra platformelor de comunicare socială. Această competiție evidențiază impactul tot mai mare al avatarelor digitale în industria modei.

- Modele virtuale: de exemplu [Artcare](#) crează manechine virtuale AI personalizate, oferind brandurilor de modă imagini ultra-realiste fără manechine umane. Această soluție reduce costurile, crește flexibilitatea și permite adaptarea rapidă la tendințe. Modelele respectă identitatea mărcii, îmbunătățesc angajamentul (+53%) și rata de conversie (+80%), în special datorită videoclipurilor, oferind în același timp o integrare ușoară cu platformele de comerț electronic. Mărcile păstrează proprietatea deplină asupra creațiilor, evitând astfel costurile legate de studiouri și fotografii. [iFoto](#) face posibilă generarea de manechine virtuale adaptate diferitelor profiluri (vârstă, origine etnică, expresie), facilitând astfel crearea de imagini personalizate pentru magazinele online. Această tehnologie face posibilă producerea rapidă a unor imagini profesionale, realiste și variate, reducând în același timp semnificativ costurile cu până la 90%. Utilizatorii își pot descărca hainele, pot selecta modele virtuale adaptate (vârstă, etnie, expresie etc.) și pot genera imagini sintetice prin modificarea fundalurilor, stilurilor sau pozițiilor. Platforma oferă acces nelimitat la modele fără redevențe pentru a prezenta diferite tipuri de îmbrăcăminte (bikini, lenjerie, dimensiuni mari etc.) în formate 2D sau 3D. De asemenea, facilitează transformarea rapidă a imaginilor prin schimbarea fundalurilor pentru a crea imagini atractive ale stilului de viață. Aceste instrumente permit brandurilor de modă să economisească timp, să-și îmbunătățească impactul vizual și să ajungă la noi audiențe cu imagini hiperrealiste și personalizabile. Imagistica creată de inteligența artificială (AI)

exista încă din anii 1960, cand *pionierii* erau deja interesați de potentialul computerelor în domeniul artistic. Artiștii încep să fie interesați de operele „cibernetice” și de formele de „artă a vieții artificiale”. Printre aceste creații, cea a lui Jean Tinguely, sculptor elvețian, pictor și desenator. În cadrul expoziției „[Cybernetic Serendipity](#)” din Londra, el a prezentat un aparat conceput pentru ca vizitatorii să creeze o operă de artă abstractă. Această mașină era echipată cu un *stilou*, utilizatorii aleg culoarea, punctul de plecare și numărul de iterații dorite. Apoi, mașina efectuează mișcări imprevizibile pentru a genera un desen abstract. Deși această tehnologie este încă departe de IA, acest pas a fost esențial în evoluția artei, inclusiv inspirarea viitorilor inovatori în acest domeniu. În 1973, artistul Harold Cohen a dezvoltat primul computer autonom capabil să genereze imagini. Ulterior, el a dezvoltat algoritmi care permiteau unei mașini, numită Aaron, să producă desene. Acest computer este unul dintre primele exemple ale unui creator de imagini cu adevărat autonom. Spre deosebire de lucrările abstracte aleatorii, Aaron proiectează obiecte precise, iar Cohen a descoperit că unele dintre instrucțiunile sale au dus la generarea de noi forme, sugerând că mașina a luat "decizii" independente. Cohen și-a prezentat computerul la [Documenta 6](#) din Kassel în 1977, apoi l-a expus în anul următor la Muzeul Stedelijk din Amsterdam. Cu toate acestea, abia în ultimul deceniu au fost create imagini cu adevărat realiste. Acest lucru se datorează în principal dezvoltării învățării profunde, o ramură a învățării automate care exploatează rețelele neuronale multistratificate pentru a analiza seturi mari de date. Crearea în 2020 a algoritmului [CLIP](#) (Contrastive Language-Image Pretraining) de către OpenAI, un instrument care combină în mod inteligent procesarea limbajului și viziunea computerizată, permițându-i astfel să capteze și să analizeze în mod eficient relațiile dintre cuvinte și imagini, pune bazele creării artistice de către IA pe baza descrierilor textuale. În 2024, o nouă etapă a fost atinsă odată cu apariția modelelor latente de difuzie, o tehnologie AI capabilă să genereze lucrări vizuale impresionante și creative. Printre acestea, DALL·E al OpenAI s-a remarcat prin capacitatea unică de a transforma descrierile textuale în imagini, transformând astfel cuvintele în reprezentări vizuale concrete. Această creștere bruscă a condus la o explozie de imagini „realiste” produse de IA. În august 2022, o operă de artă bazată pe IA a ocupat primul loc la o expoziție din Statele Unite, declanșând o dezbatere aprinsă cu privire la însăși natura creației artistice: Jason Allen, un designer american de jocuri video, a intrat în primul său concurs la categoria "Arte digitale / Fotografie modificată digital". Cu aproximativ optzeci de ore de lucru folosind software-ul Midjourney, a creat o imagine intitulată „[Space Opera Theatre](#)”. Această capodoperă digitală a învins alți zece participanți care au prezentat cincisprezece lucrări din aceeași categorie, câștigând premiul la Colorado State Fair Fine Arts Competition în 2022, pentru un premiu modest de 300 de dolari. Victoria lui Jason Allen a declanșat o dezbatere în lumea artei, punând sub semnul întrebării legitimitatea unor astfel de creații și locul lor în sfera artistică. În aprilie 2023, lumea

fotografiei a fost traversată de o revelație care a pus sub semnul întrebării limitele dintre arta tradițională și IA. [Boris Eldagsen, un fotograf german](#), i-a surprins pe toți cei din jurul său câștigând primul loc la categoria „Creative Open” la Sony World Photography Awards cu o imagine intitulată „The Electrician”. Cu toate acestea, Boris Eldagsen a refuzat premiul, afirmând că fotografia sa nu era de fapt o fotografie în sensul tradițional, ci o lucrare generată în întregime de inteligența artificială. Aceasta nu a fost doar o mișcare artistică, ci o adevărată provocare de a lansa o dezbatere crucială privind viitorul fotografiei în fața dezvoltării tehnologiilor AI. Boris Eldagsen a explicat că a utilizat această imagine ca experiment pentru a testa capacitatea industriei de a recunoaște și de a gestiona intruziunea IA în competițiile internaționale. Evenimentul a stârnit un val de reacții mixte și a ridicat întrebări: *Cât de departe poate interfera IA cu arta? Delimitarea dintre munca umană și crearea de mașini este încă clară? Mai presus de toate, cum se poate adapta lumea fotografiei, înrădăcinată în mod tradițional în tehnologie și know-how, la această nouă realitate?* Unii au văzut acest lucru ca un *stunt PR* cinic, alții ca un avertisment salutar cu privire la necesitatea de a regândi noțiunea de autenticitate și creativitate. Evident, acest caz a marcat un punct de cotitură în industria fotografică, evidențiind provocările etice și artistice legate de utilizarea IA. Și un lucru este sigur: intrăm într-o nouă eră în care granița dintre oameni și mașini devine din ce în ce mai neclară și în care, în special, chestiunea autenticității nu a fost niciodată mai importantă.

etică și transparență în crearea imaginilor cu IA

Pentru unii fotografi și creatori artistici, IA pare a fi un instrument esențial și puternic pentru optimizarea procesului lor de lucru și creație, în timp ce alții preferă metode mai tradiționale. Fie că este vorba de automatizarea sarcinilor repetitive sau de descoperirea unor noi căi creative, există multe posibilități oferite de inteligența artificială. Cu toate acestea, **nu există nicio legislație care să impună în mod explicit utilizatorilor de internet să declare dacă o fotografie pe platformele de comunicare socială a fost produsă utilizând IA.**

Într-un context în care multe imagini sunt partajate și diseminate viral, adesea fără ca veridicitatea sau conformitatea lor etică să fi fost verificată, inteligența artificială are un rol central în gestionarea informațiilor cu caracter personal a căror origine și destinație sunt dincolo de orice monitorizare sau control. Pentru a păstra etica și a promova transparența, în special în lupta împotriva dezinformării, este esențial ca imaginile generate de IA să poată fi recunoscute imediat de publicul larg. Acest lucru permite tuturor să facă o alegere în cunoștință de cauză cu privire la conținutul pe care doresc să îl consume sau să îl partajeze, fiind conștienți de natura reală a imaginii: *Este o fotografie autentică din lumea reală sau este o imagine creată artificial fără*

intenția de a documenta realitatea? Viitorul jurnalismului depinde de capacitatea umană de a diferența adevărul de fals. Actorii care oferă instrumente de IA generativă trebuie **să își asume o serie de responsabilități în acest domeniu, asigurând transparența și utilizarea acestor tehnologii în conformitate cu principiile etice fundamentale**, în special dacă acest lucru ar putea influența percepția sau judecata. Istoricul [David Colon în Telerama 3852](#) a declarat: *Trebuie să se țină seama de faptul că privarea unei societăți de capacitatea sa de a distinge adevărul de fals este un obiectiv esențial urmărit de orice beligerant în contextul unui război. Ca atare, tocmai bazele regimurilor (noastre) democratice sunt amenințate de IA.*

Impactul de mediu al imaginilor generate de IA

Generarea unei imagini cu inteligența artificială, ridică și o altă întrebare sensibilă pentru dezbaterea publică: impactul asupra mediului. Generarea unei singure imagini prin intermediul IA ar consuma în medie aproximativ 1,6 Wh energie electrică, ceea ce este echivalent cu o reîncărcare completă a smartphone-ului, potrivit unui studiu realizat de Universitatea Carnegie Mellon, condus de cercetătorul [canadian Saha Luccionni](#). Această cifră, obținută prin analizarea consumului unei unități de procesare grafică (GPU) Nvidia A100 utilizată pentru a genera aceste imagini, este relativ scăzută pentru o singură creație. Cu toate acestea, proliferarea acestor imagini, în special odată cu creșterea platformelor precum ChatGPT, care a procesat peste șapte sute de milioane de cereri într-o săptămână, afectează exponențial consumul global. Pentru a da o idee, o interogare ChatGPT consumă între șase și zece ori mai multă energie decât o căutare tradițională pe internet. Pe de altă parte, generarea unei imagini de către IA ar necesita aproximativ la fel de mult curent electric ca o reîncărcare completă a unui smartphone – potrivit aceluiași cercetător. Având în vedere volumul masiv de imagini produse zilnic, acest cost devine îngrijorător: în doar o săptămână, energia totală consumată ar putea ajunge la sute de mii de kilowați-oră. În plus, consumul nu se limitează la imagini. Crearea de videoclipuri de către IA de numai zece secunde ar putea, potrivit lui Saha Luccionni, să consume la fel de multă energie ca o reîncărcare anuală a telefonului. Motivul pentru această cerere mare de energie constă în complexitatea modelelor avansate, cum ar fi GPT-4, care mobilizează sute de miliarde de parametri la fiecare cerere. Cu cât cererea este mai mare sau mai complexă, cu atât mai multe resurse sunt consumate, ridicând întrebări legitime cu privire la sustenabilitatea acestei tehnologii cu creștere rapidă. Astfel, în spatele simplității vizuale a unor "pachete de pornire" sau portrete "*Ghibli*" care invadează rețelele noastre sociale, ascunde o amprentă de mediu semnificativă. Deși utilizarea IA pentru a produce imagini sau videoclipuri poate părea inofensivă la prima vedere, realitatea arată că, costul său energetic este departe de a fi neglijabil, în special la nivel mondial. Nu utilizatorul final, atunci când efectuează o căutare de pe computerul său, este cel care consumă în mod direct toată această energie, ci centrele

de date. Aceste „*ferme de servicii digitale*” sunt deosebit de mari consumatoare de energie și tind să fie situate în regiuni aride. Acest lucru prezintă provocări semnificative pentru rețelele de energie electrică și de apă din aceste zone, din cauza consumului lor ridicat de energie. Aceste centre de date nu numai că necesită o sursă de alimentare neîntreruptă pentru a rula mii de computere, dar produc și multă căldură sau chiar supraîncălzire, ceea ce implică sisteme specifice de răcire. Într-un raport publicat în aprilie, Agenția Internațională a Energiei (AIE) avertizează că emisiile de CO₂ provenite de la centrele de date ar putea crește cu 180-300 de milioane de tone pe an până în 2030, în principal din cauza dezvoltării IA generative.

Consumul de apă în centrele de date (consumul de apă legat de IA) decurge, ca impact, din aspectele menționate mai sus. Producerea de imagini prin intermediul IA necesită puterea centrelor de date, care consumă foarte multă apă, în special pentru răcirea lor. Aceste centre folosesc adesea un circuit închis de apă /gheață pentru a absorbi căldura eliberată de servere. Atunci când este cald sau volumul de muncă crește, se pune în aplicare o răcire suplimentară ceea ce duce la un consum semnificativ, afectând accesul la apa potabilă în unele zone. Cantitatea de apă utilizată depinde, de asemenea, de clima locală: de exemplu, în Washington, 10 interogări pot consuma 500 ml de apă, în timp ce în Țările de Jos, aceeași cantitate de apă ar putea răspunde la 31 de interogări. Potrivit unui raport francez al Consiliului Economic, Social și de Mediu (CESE), formarea unui model precum GPT-3 ar fi necesitat aproximativ 700 000 de litri de apă. În sens mai larg, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) estimează că, până în 2027, consumul de apă legat de IA ar putea ajunge la 6,6 miliarde de metri cubi pe an. Iată câteva cifre cheie:

- potrivit unui studiu din 2019, pentru a genera un răspuns prin intermediul ChatGPT, este nevoie de aproximativ 0,5 litri de apă, în principal pentru răcire;
- Microsoft ar fi consumat, în 2024, aproximativ 7,8 milioane de metri cubi de apă pentru centrele sale de date din întreaga lume, în principal pentru răcire;
- până în 2027, consumul de apă legat de IA ar putea atinge între 4,2 și 6,6 miliarde de metri cubi pe an, ceea ce este echivalent cu de câteva ori consumul anual al unei țări precum Danemarca.

Cererea de energie a centrelor de date (consumul de energie electrică legat de IA)

Centrele de date reprezintă principala sursă de consum de energie pentru generarea de imagini bazate pe IA. Aceste infrastructuri găzduiesc mii de servere, adesea foarte puternice, care necesită o sursă de alimentare constantă. Căldura produsă de aceste mașini trebuie evacuată prin sisteme de răcire, care consumă, de asemenea, energie electrică.

Pe baza datelor și prognozelor actuale:

- în 2024, Agenția Internațională a Energiei (AIE) estimează că aceste centre au reprezentat aproximativ 1,5 % din consumul mondial de energie electrică;
- consumul în aceste centre crește rapid: aceasta ar putea fi mai mult decât dublă până în 2030;
- centrele hyperscale de IA pot atinge o capacitate de 1 000 MW sau mai mult, echivalentă cu consumul anual al 100 000 de gospodării.

În ceea ce privește sursele de energie și impactul carbonului, se pot observa următoarele cifre:

- în prezent, aproximativ 30% din energia electrică utilizată de aceste centre provine din cărbune, în special în China;
- energia din surse regenerabile reprezintă aproape 27 %, gazele naturale 26 % și energia nucleară 15 %;

Creșterea cererii de energie electrică legată de IA reprezintă o preocupare majoră, deoarece poate duce la o creștere semnificativă a emisiilor de CO₂, estimată la un vârf de 320 de megatone în 2030. În pofida creșterii rapide, aceste centre reprezintă în continuare doar o mică parte din consumul mondial de energie electrică (mai puțin de 3% în 2030). Cu toate acestea, cererea de energie continuă să crească, ceea ce reprezintă o provocare pentru tranziția către un mix energetic mai curat.

„GENERAȚIE BETA” / GENERAȚIA IA

Începând cu 2 ianuarie 2025, toți copiii născuți între 2025 și 2039 vor face parte din grupul demografic denumit „Generația Beta”. Potrivit cercetătorilor, acest termen se referă la generația care va crește într-un mediu complet digitalizat și dominat de IA. Potrivit unui raport al portalului statistic german Statista, până în 2030, 95% dintre gospodăriile din țările dezvoltate vor avea dispozitive AI. Copiii "Beta" vor interacționa cu asistenții virtuali de la o vârstă fragedă și vor învăța cum să utilizeze tehnologiile de realitate augmentată (AR) și realitate virtuală (VR) ca instrumente educaționale. Piața globală a IA, estimată la 136 de miliarde de dolari în 2022, este de așteptat să ajungă la peste 1,5 trilioane de dolari până în 2035, potrivit firmei de consultanță PricewaterhouseCoopers (PwC).

Demersuri reglementative în UE și în unele țări

[Regulamentul european privind inteligența artificială](#), dintre care unele vor intra în vigoare în august 2026, stabilește un cadru armonizat pentru a spori transparența conținutului generat de IA. Articolul 50 din acest regulament impune mai multe obligații furnizorilor și operatorilor de sisteme de IA pentru a îmbunătăți trasabilitatea și identificarea conținutului artificial. În prima parte, acest articol obligă furnizorii de IA

generativă să marcheze conținutul produs de sistemele lor într-un format care poate fi citit automat. Acest lucru facilitează identificarea lor drept conținut artificial, contribuind astfel la limitarea răspândirii conținutului înșelător și permițând platformelor și altor actori digitali să implementeze instrumente eficace de detectare. A doua parte a articolului se referă la implementatorii de sisteme de IA capabile să genereze hiperstructuri. Acestea trebuie să precizeze în mod explicit că un astfel de conținut a fost creat sau modificat în mod artificial. Cu toate acestea, se prevede o excepție pentru operele artistice, satirice sau fictive, în cazul cărora obligația de transparență nu trebuie să împiedice difuzarea sau recepția acestora. Trebuie remarcat faptul că articolul 50 nu prevede o obligație specifică pentru platformele sociale precum Instagram sau Facebook în calitate de gazde ale conținutului publicat de utilizatori.

IA a evoluat rapid de la o tehnologie emergentă la un *motor central* pentru transformarea industriilor, a societăților și a guvernancei globale. Această evoluție oferă oportunități și, în același timp, ridică provocări majore. Pentru a aborda aceste provocări, multe parlamente din întreaga lume au depus eforturi pentru a dezvolta și a perfecționa un cadru legislativ care să încadreze IA în mod responsabil, pentru a echilibra inovarea și reglementarea. Potrivit raportului privind [acțiunile parlamentare ale Uniunii Interparlamentare \(UIP\) referitoare la politica în domeniul IA](#), un număr de 32 de țări au lansat deja inițiative în acest domeniu, cum ar fi revizuirile legislative, rapoarte, rezoluții sau grupuri de lucru. În plus, **proliferarea conținutului generat de IA sporește riscul de dezinformare**, în special prin diseminarea de imagini falsificate ale personalităților sau de evenimente fictive. Confruntate cu aceste provocări, mai multe țări și organisme internaționale încep să reglementeze transparența imaginilor produse de IA. Acesta este cazul pentru și în **Germania** unde sunt în curs de examinare mai multe proiecte de legi privind aspecte specifice legate de IA. De exemplu, o propunere de modificare a Codului penal urmărește să consolideze protecția drepturilor victimelor hiperactivității generate de IA;

- **Chile:** Senatul are în vedere [un proiect de lege pentru a sancționa utilizarea abuzivă a inteligenței artificiale generative](#), în special în ceea ce privește manipularea excesivă și crearea de documente false;
- **China:** Începând cu 1 septembrie 2025, orice conținut (text, imagine, video, audio) creat sau modificat de IA în China trebuie să fie etichetat în mod clar. Este o inițiativă condusă de Administrația chineză a spațiului cibernetic (CAC). În plus, atunci când un utilizator încearcă să genereze o reprezentare a președintelui Republicii Populare Chineze utilizând cuvinte-cheie precum „Xi Jinping” sau pur și simplu „președintele chinez”, se afișează un mesaj de avertizare: „Expresia este interzisă. Nerespectarea acestui filtru pentru a încălca regulile poate duce la revocarea accesului dvs”. Pe de altă parte, este posibil ca un utilizator de internet să creeze imagini care prezintă foști președinți

chinezi, cum ar fi Hu Jintao sau Jiang Zemin. Mai mulți utilizatori au subliniat deja imposibilitatea de a genera imagini reprezentându-l pe Xi Jinping. În iunie 2022, în timpul unui schimb de opinii privind serviciul Discord, fondatorul și directorul general al Midjourney a explicat motivele care stau la baza acestei decizii: "Vrem doar să reducem riscurile". El a menționat că, deși satira politică este comună în țările occidentale, nu este acceptată în China, unde caricaturarea președintelui ar putea pune în pericol utilizatorii Midjourney. David Holz a clarificat faptul că este mai bine să se interzică crearea de imagini ale lui Xi Jinping decât să se împiedice utilizatorii chinezi să acceseze serviciul de inteligență artificială (IA)¹;

- **Danemarca:** în mai 2024, a fost organizată o dezbatere parlamentară privind utilizarea inteligenței artificiale generative, cu scopul de a se ajunge la un acord voluntar pe această temă. Partidele politice au ajuns la un acord preliminar în iunie 2024, care include o interdicție privind utilizarea tehnologiei (de hiperfraudă) pentru a reproduce sau a imita, fără consimțământ, politicieni sau partide politice, precum și măsuri pentru a se asigura că respectivul conținut manipulat este ușor de identificat de către public;
- **Spania:** [un proiect preliminar de lege organică](#) care reglementa simulările de imagine și voce generate de IA a fost într-un proces efervescent de dezbatere (și a devenit [Legea 31814](#), cu un [regulament de aplicare](#))
- **India:** în februarie 2025, a fost prezentat un proiect de lege privind prevenirea și incriminarea manipulării frauduloase. Scopul său era de a preveni și de a penaliza crearea, diseminarea și utilizarea conținutului fără consimțământ sau filtrare digitală;
- **Statele Unite ale Americii:** Mai multe proiecte de lege privind IA au fost introduse în Congres în ultimii ani, inclusiv Legea privind inițiativa națională privind inteligența artificială din 2020. Multe alte proiecte de încadrare și încurajare a dezvoltării IA sunt încă în curs de examinare;
- **Republica Coreea:** Serviciul de cercetare al Adunării Naționale, organismul legislativ de cercetare al Parlamentului, a publicat în octombrie 2024 un raport care propune legislație privind etichetarea conținutului generat de IA pentru a detecta utilizările neconforme.
- În **Belgia**, la nivelul Senatului, a fost depus un [proiect de rezoluție](#) care merită menționat prin prisma caracterului său transversal. Prin această propunere de rezoluție, inițiatorii și-au propus să facă un pas important în lupta împotriva riscurilor asociate acestei noi tehnologii și să reducă efectele acesteia, subliniind în același timp importanța luării de măsuri de precauție (în special în

¹ **Serviciile de IA cu „capacități de a promova opinia publică sau mobilizare socială” din China trebuie să își depună mecanismele algoritmice către Administrația Spațiului Cibernetic din China.** Aceasta include serviciile de IA care generează text, imagini, voci și videoclipuri. Serviciile fără aceste capacități sunt exceptate de la depunerea cererii. Furnizorii de IA care nu respectă reglementările se confruntă cu sancțiuni severe, de la suspendarea serviciilor până la răspunderea penală. Toate serviciile de IA trebuie să treacă o evaluare de securitate înainte de depunere. Cele care nu trec evaluarea nu pot fi lansate, iar cele care sunt deja operaționale trebuie modificate sau eliminate.

ceea ce privește transparența) pentru a nu induce în eroare consumatorii. De asemenea, există dorința de a permite utilizatorilor să își exercite gândirea critică în cunoștință de cauză, făcând distincția între o creație artificială și un document autentic, reducând astfel impactul campaniilor de manipulare - cetățenii care consumă conținut pe rețelele sociale au dreptul să știe dacă o imagine a fost creată sau modificată de IA. În absența oricărei indicații – opinează inițiatorii - devine aproape imposibil pentru un utilizator obișnuit să distingă o lucrare umană de o creație sintetică². Această lipsă de transparență poate duce stări conflictuale/procesuale, poate diminua încrederea cetățenilor în platformele digitale și poate promova răspândirea teoriilor cu impact social negativ (teorii ale conspirației, de exemplu). Practic, parlamentarii belgieni își propun adoptarea unor măsuri care să asigure dreptul consumatorilor la informații clare și accesibile. De asemenea, se consideră că reglementarea este esențială în sectoare sensibile, cum ar fi jurnalismul, în care utilizarea imaginilor modificate poate influența percepția faptelor și poate orienta în mod nejustificat opiniile (mai ales în contexte specifice, cum sunt campaniile electorale sau campaniile de conștientizare). Sintetizând, riscurile observate și care trebuie remediate au de a face cu: conținutul modificat sau manipulat care poate sumina încrederea în instituții (și induce relativizarea adevărului), proliferarea imaginilor generate IA cu efecte multiple (de la afectarea reputației personale la inducerea unor chestiuni de falsă reprezentare relativ la evenimente, fapte istorice etc), proliferarea deepfake (manipularea farudulosă a scopuri diverse, de la escrocherii financiare la furtul de date personale, campanii de dezinformare, diseminarea de informații cu scopuri periculoase etc). La nivelul reglementării, practic se propune implementarea unui cadru (în conformitate cu cel al UE) care să "eticheteze" și să diferențieze (producțiile IA de cele umane) urmând ca prin acesta să se:

- (1) stabilească standarde de etichetare clare pentru a indica în mod clar că o imagine a fost generată sau modificată de inteligența artificială (IA), de exemplu prin utilizarea unui filigran, a unui logo sau a unei declarații explicite și standardizate, și, în acest scop, să includă în publicații informații referitoare în special la modelul de IA utilizat, la data creării imaginii generate, la scopul generării imaginii etc.;
- (2) creeze un cadru legislativ clar pentru a limita utilizarea răuvoitoare a imaginilor generate de IA, în special pentru a combate dezinformarea și deepfake-urile în scopul manipulării politice sau economice; și să instituie un cadru legislativ și de reglementare care să impună

² Piața de media sintetice cuprinde producția și utilizarea conținutului generat artificial, inclusiv text, audio și media vizuală, creat prin tehnologii avansate precum inteligența artificială, învățarea automată și învățarea profundă. Această piață implică instrumente și platforme care permit crearea de media care imită atributele și comportamentul uman, oferind soluții inovatoare pentru generarea de conținut, marketing și comunicare. **Piața mediilor sintetice a fost evaluată la 4,5 miliarde USD în 2023. Se așteaptă să ajungă la 16,6 miliarde USD până în 2033, cu o rată anuală compusă (CAGR) de 14,3% în perioada de prognoză 2024-2033.**

creatorilor de conținut și platformelor online să divulge originea imaginilor generate; 3)

- (3) asigure că în caz de nerespectare a cadrului legislativ și de reglementare, se impun sancțiuni pentru a descuraja crearea și difuzarea de conținuturi înșelătoare răuvoitoare;
- (4) impună o obligație sistematică platformelor digitale (rețele sociale, site-uri de partajare a imaginilor etc.) de a detecta și verifica conținutul generat de IA;
- (5) consolideze diligența necesară a cetățenilor, să încurajeze responsabilitatea platformelor și să promoveze o cultură digitală bazată pe verificare și transparență;
- (6) mențină un contact constant cu actori precum mass-media, experții, verificatorii veridicității informațiilor și platformele de comunicare socială, pentru a înțelege mai bine amenințarea reprezentată de imaginile generate de IA și pentru a dezvolta soluții eficiente;
- (7) lanseze campanii de informare pentru a sensibiliza cetățenii cu privire la pericolele dezinformării imaginilor legate de IA și la importanța verificării originii conținutului;
- (8) promoveze dezvoltarea gândirii critice, astfel încât cetățenii să poată distinge cât mai mult posibil între imaginile create de IA și cele autentice;
- (9) solicite un avertisment clar și vizibil care să specifice utilizarea unui model de IA, pentru a permite cetățenilor să discearnă originea imaginilor și să limiteze dezinformarea; să creeze baze de date online accesibile publicului pentru a verifica autenticitatea unei imagini;
- (10) stimuleze utilizarea responsabilă a IA prin încurajarea adoptării tehnologiilor de detectare și etichetare automată de către părțile interesate din industrie;
- (11) anticipeze modul de pregătire a copiilor din generația Beta pentru competențe încă emergente, cum ar fi gestionarea etică a IA. 26 mai 2025.

Webografie

- Parliamentary actions on AI policy <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/artificial-intelligence/parliamentary-actions-ai-policy>
- Synthetic Media Market By Type (Text-to-Image, Text-to-Video, Voice Synthesis & Modification) https://marketresearch.biz/report/synthetic-media-market/#Key_Players_Analysis
- Artificial Power: 2025 Landscape Report <https://ainowinstitute.org/publications/research/ai-now-2025-landscape-report>
- Stabilirea direcției pentru reglementarea inteligenței artificiale (Asia) <https://law.asia/ko/ai-regulation-asia-generative-models-misuse/>
- Advocates Urge FTC to Halt Meta’s Plan to Use AI Chatbot Data for Ads <https://democraticmedia.org/publishings/advocates-urge-ftc-to-halt-meta-s-plan-to-use-ai-chatbot-data-for-ads>
- AI and Climate Change: Balancing Innovation and Sustainability <https://aiforgood.itu.int/ai-and-climate-change-balancing-innovation-and-sustainability/>
- Bada N., «Quels sont les meilleurs générateurs d'images par intelligence artificielle? Comparatif 2025», Clubic.com, 25 mars 2025, <https://www.clubic.com/technologies-d-avenir/intelligence-artificielle/guide-achat481258-les-6-meilleurs-generateurs-d-images-par-intelligence-artificielle-2023.html>.
- «Mais pourquoi toutes les images générées par IA se ressemblent-elles un peu?», Courrier international & The Atlantic, 26 octobre 2024, https://www.courrierinternational.com/article/technologie-mais-pourquoi-toutes-les-images-generees-par-ia-se-ressemblent-elles-un-peu_221569
 - Seydtaghia, «Sur les réseaux sociaux, détecter les images générées par l'intelligence artificielle devient impossible», https://www.letemps.ch/cyber/sur-les-reseaux-sociaux-detecter-les-images-generees-par-l-intelligence-artificielle-devient-impossible?srsId=AfmBOop4rIBeT-NWulszUfyLLDuopFewsXMqBdBQdvNNB_2_s3cJ7CQX
- «L'IA, nouvelle arme de manipulation sur le front de la désinformation», RTBF Actus & AFP, 10 février 2025, <https://www.rtbf.be/article/l-ia-nouvelle-arme-de-manipulation-sur-le-front-de-la-desinformation-11501704>
- Gros C., «Comment les fraudeurs utilisent l'IA pour duper les assureurs auto», Le Figaro, 10 avril 2025, <https://www.lefigaro.fr/automobile/comment-les-fraudeurs-utilisent-l-ia-pour-duper-les-assureurs-auto-20250409>
- Kashkooli N., «Images générées par IA: après le studio Ghibli, la bande dessinée belge est-elle aussi menacée de pillage?», RTBF Actus, 8 avril 2025, <https://www.rtbf.be/article/generation-d-images-par-l-ia-qu-en-pensent-les-maisons-d-edition-belges-11529576> .
- «Des photos pseudo-historiques qui inondent les réseaux sociaux, trop belles pour être vraies», RTBF Actus & AFP, 28 octobre 2024,

<https://www.rtb.be/article/des-photos-pseudo-historiques-qui-inondent-les-reseaux-sociaux-trop-belles-pour-etre-vraies-11455916>

- «Anne quitte son mari et sa vie luxueuse pour “Brad Pitt” et se fait arnaquer de 830.000 euros», <https://www.7sur7.be/insolite/anne-quitte-son-mari-et-sa-vie-luxueuse-pour-brad-pitt-et-se-fait-arnaquer-de-830-000-euros~af0a163c/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- «Mannequins virtuels: avancée ou illusion dans la mode?», CreaMode, 7 mai 2024, <https://www.creamode.fr/technologie/mannequins-virtuels-avancee-illusion-mode/>
- Jonniaux A., «Levi's va utiliser des modèles générés par IA à la place de ses mannequins», Journal du geek, 29 mars 2023, <https://www.journaldugeek.com/2023/03/29/levis-va-utiliser-des-modeles-generes-par-ia-ala-place-de-ses-mannequins/>
- (18) Viallar E., «Mannequins en danger: Mango remplace les humains par des avatars IA», Herstory, 18 novembre 2024, <https://www.herstory-media.com/style/mannequins-en-danger-mango-remplace-les-humains-par-des-avatars-ia>. <https://artcare.eu/ai-mannequins> <https://www.ifoto.ai/fr/ai-fashion-models>.
- Cozzi L. (dir.), Energy and IA, World Energy Outlook Special Report, International Energy Agency (IEA), Paris, avril 2025, 304 p., <https://iea.blob.core.windows.net/assets/dd7c2387-2f60-4b60-8c5f-6563b6aa1e4c/EnergyandAI.pdf>
- Romano O. (dir.), A Handbook of What Works, Solutions for the Local Implementation of the OECD Principles on Water Governance, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2024, 78 p., https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/05/ahan-dbook-of-what-works_33112bf3/bf54627e-en.pdf.